

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych

Art. 1. W ustawie z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800, z 2011 r. Nr 75, poz. 398 oraz z 2012 r. poz. 637) w art. 2 w pkt 1 w lit. c średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. d w brzmieniu:

„d) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia praktycznego;”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie 1 stycznia 2015 r.

UZASADNIENIE

Celem projektu jest przyznanie nauczycielom zatrudnionym w publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia praktycznego uprawnienia do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Niniejsza inicjatywa legislacyjna została podjęta na skutek petycji wniesionej przez członków Rady Pedagogicznej Centrum Kształcenia Praktycznego w Warszawie, w której postulują włączenie nauczycieli praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w centrach kształcenia praktycznego do kręgu osób uprawnionych do otrzymywania świadczenia kompensacyjnego na podstawie ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800 z 2011 r. Nr 75, poz. 398 oraz z 2012 r., poz. 637), zwanej dalej również „ustawą kompensacyjną”.

Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są rodzajem świadczeń pieniężnych finansowanych z budżetu państwa, adresowanym do wybranej grupy zawodowej, tj. nauczycieli. W zamyśle ustawodawcy nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są rozwiązaniem przejściowym (ostatnia grupa nauczycieli nabędzie prawo do świadczenia kompensacyjnego w 2032 r.) łagodzącym skutki zmian w systemie edukacji i są kierowane do osób, które mniej skorzystają z innych rozwiązań proponowanych dla nauczycieli – w szczególności podwyżek, czy też rozwiązań przewidzianych w ramach programu „Solidarność pokoleń – 50 +”. Instytucja nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych „uzupełnia” system emerytur pomostowych, który wszedł w życie 1 stycznia 2009 r., i ma na celu zrekompensowanie nauczycielom faktu nieobjęcia ich, co do zasady, prawem do emerytury pomostowej.

W świetle ustawy kompensacyjnej prawo do świadczenia przysługuje nauczycielom zatrudnionym w: publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, a także placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) tj. młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach

socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także w ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim oraz dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację odpowiednio rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a ponadto w placówkach zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Nabywanie prawa do świadczenia kompensacyjnego uzależnione jest od spełnienia przez nauczyciela wszystkich warunków określonych w ustawie, które odnoszą się do: wieku nauczyciela (zróznicowanie wieku ze względu na płeć i rok, w którym nauczyciel spełni warunki nabycia prawa – art. 4 ust. 1 pkt 1 i ust. 3), posiadania odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego (30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach wymienionych w poprzednim akapicie uzasadnienia, w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ obowiązkowego wymiaru zajęć – art. 4 ust. 1 pkt 2) oraz stosunku pracy (warunkiem skorzystania ze świadczenia kompensacyjnego będzie rozwiązanie tego stosunku lub jego wygaśnięcie w warunkach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy – Karta Nauczyciela – art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 2).

Zgodnie z obowiązującą ustawą kompensacyjną prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie przysługuje nauczycielom zatrudnionym w placówkach kształcenia praktycznego, przysługuje natomiast nauczycielom zatrudnionym w niektórych innych placówkach oświatowych, w tym w szczególności w placówkach kształcenia ustawicznego.

W myśl rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. poz. 186 i poz. 1152)¹⁾, placówki kształcenia praktycznego, podobnie jak placówki kształcenia ustawicznego organizują i prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych takich jak: kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, kursy kompetencji ogólnych oraz inne kursy, które umożliwiają uzyskiwanie oraz uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Zarówno w placówkach kształcenia ustawicznego

¹⁾ Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 68a ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

jak i placówkach kształcenia praktycznego może odbywać się praktyczna nauka zawodu zorganizowana w formie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych, o czym stanowią przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 244, poz. 1626)²⁾. Nauczyciele zatrudnieni w placówkach kształcenia praktycznego podlegają ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (art. 1 ust. 1 pkt 1 tej ustawy) na takich samych zasadach jak nauczyciele w placówkach kształcenia ustawicznego.

W świetle powyższych rozważań, zdaniem projektodawcy, pominięcie w katalogu osób uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli zatrudnionych w placówkach kształcenia praktycznego może być uznane za dyskryminację tej grupy nauczycieli względem nauczycieli wykonujących analogiczną pracę, a zatrudnionych w innych placówkach oświatowych, w szczególności w placówkach kształcenia ustawicznego, którzy objęci zostali zakresem podmiotowym ustawy kompensacyjnej.

Należy przy tym mieć na względzie art. 32 ust. 1 Konstytucji, który stanowi iż wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, przy czym w myśl ust. 2 tego artykułu nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. W doktrynie prawa konstytucyjnego podkreśla się, że zasada równości oznacza, że jednakowe prawa i obowiązki dotyczyć będą wszystkich osób należących do tej samej kategorii, przy czym ich wyróżnienie nie będzie arbitralne, lecz oparte na usprawiedliwionych kryteriach możliwych do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym.

Istotę tej zasady podobnie ujmuje Trybunał Konstytucyjny,³⁾ zgodnie z jego orzecznictwem, z zasady tej wynika:

- 1) nakaz jednakowego traktowania równych i podobnego traktowania podobnych;
- 2) dopuszczalność uzasadnionych zróżnicowań;
- 3) konieczność wiązania równości z zasadą sprawiedliwości.

W myśl poglądów Trybunału Konstytucyjnego, z zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów w obrębie określonej klasy (kategorii), co oznacza, że wszystkie podmioty charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną)

²⁾ Rozporządzenie zostało wydane na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

³⁾ J. Oniszczyk: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, s. 269 i 270.

powinny być potraktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Nierówne traktowanie podmiotów podobnych nie musi oznaczać dyskryminacji lub uprzywilejowania, a w konsekwencji niezgodności z art. 32 Konstytucji, istotne jest bowiem kryterium, na podstawie którego dokonano zróżnicowania. Wszelkie odstępstwo od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych musi zawsze znajdować podstawę w odpowiednio przekonywujących argumentach. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego argumenty te:

- 1) muszą mieć charakter relewantny, a więc pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści; innymi słowy, wprowadzone zróżnicowania muszą mieć charakter racjonalnie uzasadniony, nie wolno ich dokonywać według dowolnie ustalonego kryterium;
- 2) muszą mieć charakter proporcjonalny, a więc waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych;
- 3) muszą pozostawać w jakimś związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych.

Reasumując, należy stwierdzić, że unormowanie przewidujące zróżnicowanie praw lub obowiązków określonych podmiotów podobnych, które nie spełnia wyżej określonych standardów, jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równości.

Mając powyższe na względzie, projektodawca uznał, iż uzasadnione są wątpliwości co do tego, czy wyłączenie z grupy osób uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli zatrudnionych w placówkach kształcenia praktycznego jest zgodne z art. 32 Konstytucji, skoro analogiczne uprawnienie zostało przyznane grupie podmiotów podobnych tj. nauczycielom zatrudnionym w placówkach kształcenia ustawicznego. Warto przy tym zauważyć, iż ustawodawca uchwalając ustawę kompensacyjną nie uzasadnił powodów wyłączenia z katalogu uprawnionych tej grupy nauczycieli (argumenty za wyłączeniem nie zostały sformułowane także w uzasadnieniu projektu tej ustawy; druk sejmowy nr 1462, VI kadencja Sejmu).

W związku z powyższym projektodawca proponuje zmianę ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, polegającej na objęciu zakresem,

sformułowanej na potrzeby tej ustawy, definicji pojęcia „nauczyciel” również nauczycieli zatrudnionych w placówkach kształcenia praktycznego (dodanie lit. d do art. 2 pkt 1 tej ustawy).

Zaproponowana zmiana objęłaby nauczycieli zatrudnionych w 150 Centrach Kształcenia Praktycznego, w których łączna ilość etatów nauczycieli wynosi 1117,39 w tym 160,75 etatów przypada na kobiety, a 965,64 na mężczyzn. Liczba etatów nauczycieli, którzy nabyliby uprawnienia do świadczeń kompensacyjnych w poszczególnych latach wygląda następująco:

Liczba etatów nauczycieli, którzy mogliby być uprawnieni do świadczeń kompensacyjnych w Centrach Kształcenia Praktycznego (CKP)			
Rok	Kobiety	Mężczyźni	Razem
2015	47,58	369,52	417,10
2016	8,00	68,30	76,30
2017	12,50	21,06	33,56
2018	3,00	69,38	72,38
2019	6,00	15,51	21,51
2020	8,94	55,32	64,26
2021	3,50	8,41	11,91
2022	8,94	39,09	48,03
2023	14,29	29,64	43,93
2024	4,50	50,30	54,80
2025	3,00	13,33	16,33
2026	8,56	60,08	68,64
2027	1,00	10,55	11,55
2028	6,00	66,40	72,40
2029	2,00	25,82	27,82
2030	7,21	65,16	72,37
2031	1,00	12,03	13,03
2032	14,73	74,40	89,13
Razem	160,75	965,64	1 117,39

Mając na uwadze, iż świadczenia kompensacyjne finansowane są z budżetu państwa, projektodawca uznał, iż nowelizacja powinna wejść w życie z początkiem roku budżetowego 2015, co uwzględnia przepis o wejściu w życie ustawy (art. 2).

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.